

Zorgplicht: ruim baan voor opleidingen, of zorgenkind

Vanaf augustus 2008 is het voor scholen wettelijk verplicht studenten in te lichten over de kans op werk na diplomering. Een student hoort bij het begin van een opleiding te kunnen weten wat zijn kansen zijn op de arbeidsmarkt. De inspectie van Onderwijs meldde een jaar terug dat aan deze 'zorgplicht arbeidsmarktperspectief' maar op beperkte schaal invulling wordt gegeven. Er zijn nog maar weinig goede praktijkvoorbeelden van hoe de zorgplicht vorm krijgt. In gesprek met Kees Santbergen van de onderwijsinspectie.

TEKST: AEFKE TEN HAGEN | BEELD: OLIX WIRTINGER/CORBIS

Heeft het zin om een opleiding te beginnen voor hoedenmaker? Popmuzikant of goudsmid? Een opleiding flowerdesign klinkt waarschijnlijk ook erg hip in de oren van jonge studenten, maar komt er met zo'n diploma ook brood op de plank? De discussie over de efficiency van de diversiteit aan opleidingen woedt in alle hevigheid en de Inspectie van het Onderwijs deed een jaar na invoering van de zorgplicht een verkennend onderzoek. Hoe pakken mbo's de zorgplicht aan rond het arbeidsmarktperspectief?

Concurrerende scholen

Volgens de onderwijsinspectie bieden tientallen onderwijsinstellingen opleidingen aan die weinig kans bieden op werk. Duidzenden studenten volgen deze opleidingen. De opleidingsvoorkeur van studiekeuzers wordt door de instellingen vaak belangrijker gevonden dan de kans op werk voor gediplomeerde studenten. Instellingen willen tegemoetkomen aan opleidingsbehoeften van jongeren die hun talenten willen

ontwikkelen, ook als de opleiding mogelijk een kleine kans op werk betekent. Naast een arbeidsmarkt hebben onderwijsinstellingen ook te maken met een 'studentenmarkt'. Zij zijn er voor hun inkomsten van afhankelijk en zien elkaar veelal niet alleen als een samenwerkingspartner, maar ook als een concurrent. Dat brengt een behoefte aan profilering met zich mee. Het gevolg is dat het opleidingsaanbod en de informatieverstrekking aan studenten over hun kans op werk ook in dat perspectief wordt vormgegeven.

Waardering en kritiek

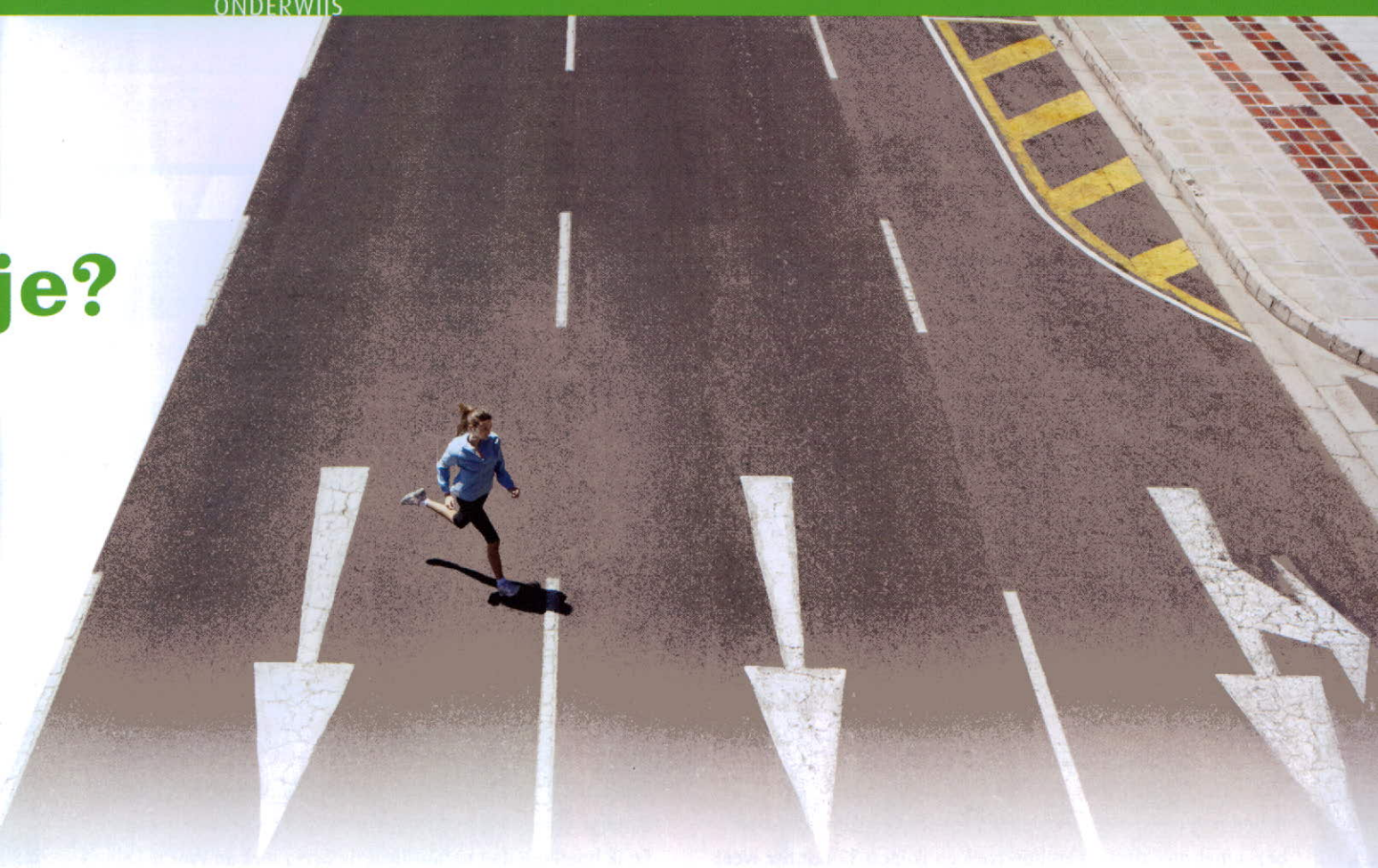
Studenten worden om verschillende redenen niet goed over het ongunstige arbeidsmarktperspectief ingelicht, zo meent de Inspectie van het Onderwijs. Weinig besef bij instellingen van het belang ervan speelt een rol, net zoals het feit dat instellingen prognoses over dat perspectief vaak niet goed bruikbaar vinden. Verwachtingen van de kenniscentra worden zowel gewaardeerd als bekritiseerd door de onderwijs-

instellingen. Toch zijn zij nu verplicht iets met arbeidsmarktinformatie te doen. Ze moeten hun studenten op een eerlijke manier voorlichten over hun kansen op de arbeidsmarkt. De onderwijsinspectie gaat hier op toezien.

Invoering zorgplicht: toezicht werkt

"Natuurlijk zal het toezicht op deze zorgplicht effect gaan hebben", meent Kees Santbergen, inspecteur Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie van de Inspectie van het Onderwijs. "Vooraf op de bewuste afweging wat je als instelling wel aanbiedt en wat niet, en op de voorlichting." Binnen de inspectie wordt nu gekeken hoe het toezicht eruit moet zien, waar er op gelet moet worden en op welke momenten er wordt geïnspecteerd, binnen het kader van het reguliere, risicogerichte toezicht. "Stel dat er een signaal komt dat in een bepaalde regio een bepaalde opleiding wordt gestart, terwijl er net een andere instelling de opleiding heeft gesloten omdat de kans

je?

op werk voor studenten minimaal blijkt. Op zo'n moment kunnen wij als inspectie onderzoeken hoe die instelling tot zo'n besluit is gekomen. Is er een arbeidsmarkt-onderzoek geweest? Is er samengewerkt met andere onderwijsinstellingen in de regio? Hoe zorgvuldig zijn de afwegingen geweest? Dat zijn allemaal dingen die de inspectie op zo'n moment wil weten." De inspectie van onderwijs maakt gebruik van de website www.kansopwerk.nl, maar kan ook andere bronnen gebruiken. Opleidingen die weinig kans op een baan bieden, liggen momenteel voornamelijk in de creatieve hoek.

Meer dan een baan

'Tachtig procent valt of staat met een goede voorbereiding', aldus Marjolijn van der Meer, directeur ROC Mondriaan. 'Het is essentieel om studenten en ouders goed voor te lichten over de kans op werk.' Al voordat de zorgplicht werd ingevoerd, was ROC Mondriaan actief met deze voorlichting. 'Als scholen goed zouden voorlichten,

was zorgplicht niet noodzakelijk. Voor professionalisering van trajecten is zorgplicht goed, maar bij sommige opleidingen zie je ook veel doorstroom naar het hbo. Een school is niet alleen succesvol als een student na afloop een diploma en een baan heeft'. Van der Meer meent dat de invoering van de zorgplicht zeker wat heeft opgeleverd. 'De samenwerking tussen roc's is verbeterd, maar we moeten ook kijken naar andere aspecten. Roc's die opleiden voor artiest leiden dan misschien niet meteen op voor de arbeidsmarkt, maar zij vormen een student wel'. Zegt het Mondriaan wel eens 'nee' tegen studenten? 'Zeker!', zegt Van der Meer. 'Binnen de Jeugdzorg zijn mbo-studenten bijvoorbeeld niet geliefd. Ondanks de populariteit van die opleiding neem ik niet alle studenten aan'.

Perspectief bieden

'Natuurlijk ben ik het eens met de onderwijsinspectie dat het niet handig is om een nieuwe opleiding te beginnen waar geen arbeidsmarkt voor is. Als er net in een regio

een opleiding is gestopt, omdat de studenten geen baan kunnen vinden zodra ze gediplomeerd zijn, begrijp ik dat de inspectie probeert te voorkomen dat een ander roc opnieuw zo'n opleiding gaat beginnen'. Rob van den Bosch, directeur van kenniscentrum Calibris, denkt dat onderwijsinstellingen op de goede weg zijn. Als voorbeeld noemt hij de twee roc's in Rotterdam die niet concurreren, maar juist samenwerken. 'Albeda en Zadkine hebben afspraken gemaakt'. Maar hij kent ook voorbeelden waar het mis loopt: 'er zijn in een bepaalde regio vijf klassen vol studenten die allemaal graag artiest willen worden, terwijl er maar één klein theater in de omgeving is. Deze studenten moeten allemaal op stage. Natuurlijk maken studenten hun eigen studiekeuze, je moet ze alleen wel een reëel perspectief schetsen'.